



Vigyék el APÁMAT

0. fejezet

Három éve, hogy kitört a háború, akkor azt se tudtuk mi történik, pár nappal később hallottuk a rádióban, hogy Szlovénia nem akar többet Jugoszlávia része lenni, mi meg nem akartunk otthon lenni, úgyhogy a határövezetben tébláboltunk, ahol óriási kocsisor alakult ki azon a nyáron, rengeteg volt a külföldi, főleg a német, mind a horvát tengerpartról húzták a belüket gyorsütemben haza, be volt szarva mindenki, legalábbis így utólag biztos vagyok benne, akkor erről sem volt semmiféle fogalmunk, hogy mi ez a nagy tömeg, hosszan kígyózó kocsisor a kelebiai határetkelőtől szinte Szabadka központjáig, végig a halasi úton, Karađođe szerb király útján, kibicikliztem a Kishuszárhoz, van termoszd, van otthon kettő is, még az oroszok hagyták itt a nagybátyámnál, az egyiknek repedt a teteje, ezt vittük mindig Rovinjba, tényleg hogyhogy az idén nem mentek Rovinjba, nincs pénz, vagy mit tudom én, nem értettem semmit abból, amit otthon beszéltek, kávé t kéne főzni, ezek a németek itt éjszakáznak, már napok óta ekkora a sor, főzünk kávé t, hozd a termoszokat, én szerzek plasztik poharakat, a kicsit egy, a nagyot két márkáért fogjuk árulni, olyan idegesek voltak a németek, azt hittük, azért, mert éjszaka nem tudnak aludni, meg a mi kávé nktól pörögnek be ennyire, de utólag most már tudom, hogy attól féltek, utoléri őket egy golyó a határ innenső oldalán, vagy hogy lezárják az átkelőket, aztán szevasz.

Apámmal és anyámmal élek a Travnička 24-ben, mondhatnám azt is, hogy a szüleimmel, de az mást jelentene, jobb őket külön kezelni, bár a fene tudja, egy ideje nem mehetünk Rovinjba a nagymamához, több fronton eszik a szart, amióta kitört a délszláv háború. Apám eddig se volt teljesen eszénél, de most mintha a maradék is elhagyta volna, elege van abból, hogy a gyárban valami kis fasszopó suhancok baszogatják, nem tettem nekik semmit, a semmiért baszogatnak, a legtöbb már visszajött a katonaságból, valamelyik hülye meg önként jelentkezett, várja a behívóját, az a bajuk, hogy én nem voltam katona, nem voltál katona, hogyhogy nem voltál, láttam egy képet is, amin katonaegyenruhában, katonasapkában feszítesz, de leszereltek, a katonaságban derült ki, hogy nem vagyok alkalmas, nem bírtam a kiképzést, először valami gyomorproblémával küldtek a belgrádi katonai kórházba, aztán amikor visszakerültem az egységemhez, kiderült, hogy egyszerű-

en alkalmatlan vagyok a kiképzésre, alkatilag, nem bírtad a baszogatást ott se, mi, nem bírtam, most se bírom. Fizetés nincs, kapunk a gyártól féldisznót, meg műszálás zoknit, azaz apám kap féldisznót, anyám meg zoknit, meg aztán harisnyát is, amit majd az elkövetkező tizenpár évben hord az egész utca, az egész környék, szomszédság, ha nem az egész város, beindul a zokni meg harisnyacsencselés, a gyár egy ideje ráállt a katonai zoknik gyártására, szép vastag, zöld zoknikat gyártanak, azóta apámék kapnak valami pénzbeli prémiumot is, ha normára dolgoznak, bemegyek én is segíteni a csomagolásban, minden szerda délelőtt várom őket a gyár bejáratánál, a markomba nyomják a kék borítékot, én meg rohanok a kis piros kempingbiciklivel a Munkásegyletem előtti parkolóba márkát venni, mert akkora az infláció, hogy délutánra már szart sem ér a fizetésük.

Ma megölöm, nem érdekel mi történik velem utána, inkább a kiskorúak börtöne, vagy a javítóintézet, fogom szépen a nagykést, előkapom a konyhafiókból, előkapom és leszúrom, a szobájában döföm belé, a paplant vajon átviszi-e a nagykés, nem, a paplant biztosan nem vinné át a nagykés, meg különben is, mi van, ha felébred, kiveszi a kezemből, kicsavarja a kezem, lefagyok, nem merek ütni, nem merek ellenkezni, kicsavarja a kezemből a kést, megragadja erősen és leszúr, belém döfi a kurva konyhakést és akkor baszhatom, de nem érdekel, vagy akkor inkább hozom a fejszét a kamrából, állandóan azt hajtogatja, fejszével kellett volna széthasítani a fejed, hogy ne is éltél volna, a faszomnak kellett egyáltalán megszületned erre a világra, behozom a fejszét, beleállítom a koponyájába, a torokban dobog a szívem a gondolattól is, most veszi be a konyhában a Bensedint, most fog szépen a három szem Bensedintől lemenni alfába, jó mély álomba zuhanni, ez lesz az utolsó álmod, azt fogod álmodni, hogy a fiad fogja és behozza a fejszét a supából, de az is lehet, hogy nem fogsz álmodni semmit, élheted tovább a kurva életed, fogom magam és beveszem az egész doboz Bensedined, és ráiszom ezt a maradék Gint.

A nagymama is bekattant, Rovinjbán, belekeveredett valami szerelmi ügybe, amióta a Nekretil meghalt, egyedül él a casale utcai kis lakásban, de a vére, úgy látszik, nem hagyja, hogy magányos legyen, csak hát mint utólag kiderült, azért lakik most ő is velünk Szabadkán, beletrafált egy nőс férfibe, az asszony meg állítólag felbérelt valami isztriai majmokat, hogy tegyék el láb alól, még a vonaton is követtek, bereteszeltem a kupé ajtaját, de nem tudtam elviselni a magányt, nem tudtam elviselni a rettegésemet, bekéreszkedtem a kalauzhoz, az egyedül volt a kupében, látta rajtam, hogy remegek, annak se kellett több, hogy megvigasztaljon, mit csinált már megint anyuka, mibe keveredett anyuka, a túlélésért voltam kénytelen begyűjteni a kalauzt, nem érted, de, de, értem, anyuka, csak maga mindig elfelejti azt, hogy honnan jön, maga mindig olyasmibe keveredik, amiből csak túlélés lesz, magának mindig ki kell keverednie valamiből, mikor élt maga anyuka, nem bírok én így élni, semmi értelme, ha egyedül kell lennem, és különben is, az most már egy másik ország.

A szobámban ülök, mióta fölébredtem nem merek kimenni wc-re, nem merek kimenni a konyhán át a fürdőszobába, rögtön behugyozok, szétrobban a húgyhólyagom, mi a fasztól félek megint, mi a fasztól szorongok, akkor miért nem hoztam be legalább egy flakont este, ki gondolta, gondolta a faszom, hogy reggel, ébredés után megint szorongani fogok, nem akarok köszönni apámnak, nem akarok köszönni a nagymamámnak, lehet, hogy egyikük sincs a konyhában, de ha ott van, akármelyikük, nem akarom látni apám savanyú arcát, nem akarom látni a nagymamám semmire se hasonlító, pirosposztság, felpuffedt arcát, nem akarom látni apám üveges tekintetét, ha egyáltalán rá mernék nézni, nem akarom utálni magam, amiért nem merek ránézni, nem bírom a csöndet, ha nem köszönök neki, akkor baj lesz, de ha köszönök, meg se mukkan, nem bírom ezt a csöndet, nem tudom elviselni, hogy meg sem szólal, de hallom az összes visszafojtott káromkodást, szitkozódását, mindent és mindenkit szid és utál, a szomszédot, mert már megint építkeznek, a szomszédot, mert már megint több galambja van, a saját gyerekeit, hogy a faszért született meg, a munkatársait, hogy szivatják, visszaszólta nekik, miért nem szólsz vissza nekik, az, visszaszólni, mit gondolsz te, azt gondolom, hogy egy beszari pöcs vagy, de soha nem fogod megtudni, mit gondolok, ez fog a legjobban bosszantani, ettől félsz majd, azt hiszed, ettől, pedig magadtól félsz, utárod a széket magad alatt, utárod, hogy ha a feleséged avas tepertőt vesz, mert szégyenlős és nem kóstol, a szom-

széd Ágit, aki majd átjön megint a köteg harisnyákkal üzletelni, őt azért, mert nem dughatod meg, mert gyáva vagy, mert nem mersz elválni, mert nem mersz szeretőt tartani, pedig ő nem szégyenlős, ő kóstolna, az biztos, ezt te is tudod, mert nem bízol magadban, mert magadat utálod, mert nem akarsz élni, hogy köszönjek jó reggellettel, dél van, bassza meg, már megint dél, háromkor értem haza, mit mondjak, jó napot, hogy mondjam apám üveges szemei közé, hogy jó napot, hogy hangzik már az, hogy jó napot, jó napot, apám, vagy mi, nem lehet se tegezni, se magázni, hogy szólítsalak, apám, rád se merek nézni, mi van, ha kés van a kezeden, mi van, ha meg akarod ölni magad, ha már megint elfelejtetted bevenni a Bensedint, mi van, ha kiakadsz azon, hogy megint délben keltem föl és jó napotál köszönök, ha azt mondom jó reggelt, még azt hiszed baszogatlak, vagy nem hiszel semmit, mi van, ha mindegy, mit mondok, mi van, ha felugrasz és belém vágod a kést, ahelyett, hogy végre elnyisszantanád a csuklódat, vagy a torkodon nyiszálnád, transzíroznád szét az ütőered, szépen felállnál, mint ahogy a faszod áll Ágira a sufniiban, amikor nem mersz bejönni, amíg itt issza a kávé a konyhában, odalépnél a tojás-alakú tükör elé és elkezdenéd nyiszálni a nyakad, ahogy a fát szoktuk kint az udvaron a fűrésszel, szépen lassan, éppen csak ráeresztve a felületre az élet, hogy a saját súlya alatt csúszson előre-hátra, szépen lassan előre-hátra.

Kinyitom az udvarra nyíló ablakot és kihugyozok a hóba. Megpróbálok beleírni, hogy fasz, de már az s betű felénél lankad a sugár, úgyhogy csak egy jó hosszú fejjel lefelé álló j betű lesz belőle. Visszabújok a meleg takaró alá, felnyúlok, az ágytámláról leveszem a regényt, amit napok óta olvasok, olvasom ezt a vörös hajú lányról szóló történetet, Vaszary. Félig krimi, félig valamiféle örült szerelmi történet. Féltékenység meg különféle bonyodalmak egy vöröshajú lány körül. Megpróbálok elképzelni az arcát, megpróbálok elképzelni, milyen lehet, leteszem a könyvet és önkielégítek. Amikor az ismeretlen vörös hajú lányt megpillantottam az Északi pályaudvaron, szinte önkéntelenül irányt váltottattam, és megindultam utána, ilyenek. Megint hugyoznom kell, mocorgás a konyhában, a nagymama végre kimegy a konyhából, hallom a hangján, hogy ő az, hallom, ahogy krákol, szívja vissza a slejmet, felhajtom a meleg takarót és kilépek alóla a jéghideg szobába, az örökéző már rég kialudt. Majdnem újra elélvezek, annyira jólesik pisálni, muszáj megint önkielégítenem, már minden fölízgat, a délutáni szarás után a wc-ben felejttem a legkedvesebb pornóújságom, kár, mert anyám találja meg és bizonytalan hangon kérdezi: mi ez, pornóújság, mi lenne, látod, ez a Sátán maga, te ilyet ebbe a házba nem hozol még egyszer, meg ne lássak ilyet nálad, mert leverem a kezéd, venném ki a kezéből, de nem adja, nyílik a sparhelt nyikorgó ajtaja, tépi és gyűri, gyömködi be a nyíláson a tűzbe a Sátánt, a Sátán maga ropog a konyhánkban a sparheltben, a lerniben meg sülnek a májjal töltött galambok, magától a Sátántól lesznek finom ropogósak a kis szárnyacsok. Betüzel anyám a Sátánt a másnapi édeskáposzta alá, a ringli fölött az rotyog, előre főz, vasárnap egész délelőtt a gyülekezetben lesz.

Megyek én is a gyülekezetbe, nem mehet ez így tovább, még majd nem lesz rendes ember belőlem, tényleg, hiába íratott be a nagyanyám hittanra, ez a nagyanyám, az anyám anyja, a nagymamám meg az apámé. A nagyanyám masamód, és én nem is értem, hogy tudott a férje nélkül annyit élni, miért nem ment vele Splitbe, amikor az Illés bácsi az óváros oszlopait, finoman ívelt faragványait restaurálta, mi vehette rá arra, hogy Szabadkán maradjon a Sugárút lakótelepének egy hetedik emeleti lakásában, onnan járt el minden nap a Strossmajerovába, ott volt Rózsikával kalapos üzletük, én nem hiszem el, hogy nem volt féltékeny, hogy nem lett volna jobb, ha együtt vannak. Ötéves voltam, amikor Illés bácsit elvitte a sárgaság, olyan sárga lett és úgy kiszáradt, mint egy töpörtyű, úgy nézett ki a végén, aztán a nagyanyám egyre inkább magába fordult, a halála előtt már azt sem tudta, kicsoda, azt sem, én ki vagyok. Voltam én már minden, mire meghalt.

A széksorok között én is letérdelek és imádkozom. Azért fohászok, hogy vigyék el apámat. Aztán meggondolom magam. Szégyellem önzőségemet. Félek. Mi lesz, ha még rosszabbra fordul a kedélyállapota. A környezetünkben élő felnőtt férfiakra gondolok, vajon ki fog elmenni, ki marad. A levegő tele feszültséggel. A prédikátor az istentisztelet alatt arról beszél, hogy most rajtunk nagyon sok múlik. Imádkoznunk kell és példát mutatni. Kanalas Évát lesem, meg Ildit. Nem döntöm el, melyikük tetszik jobban. Talán

mindegy is. Éva szerintem észrevette, hogy figyelem, mert az istentisztelet után megjegyzi, hogy jó kis bicepszeim vannak. Láttá, miközben tapsoltam az Úrnak dicsőítés közben.

Visszafojtott lélegzettel szuszogok a kibolyhosodott, piszkoszöld pokróc alatt, elzsibbadt kezemmel tartom magam előtt a könyvet, de csak bámulom a szemem előtt összefolyó mondatokat, nem olvasok. Az egész házra ráérezkedett a csönd, nem hallok semmi mást, csak a saját nyeldeklemem pattog a fülemben meg a konyhában, a lassan hűlő szenes-sparhelt fémlapja. Kényelmesen húzódik össze a fém, múlik az idő, és apám fel fog kelni, kipiheni a délelőtti műszakot, felébred, de lehet, hogy nem is alszik, csak mereven bámulja a plafont már megint. Soha nem láttam kipihentnek, te láttad már kipihentnek, nem láttam, csak idegesnek, de hogy mitől az mindig, fogalmam sincs, szerintem ő sem tudja, te tudod, mért vagy mindig ideges, dehogyan tudod, ne szólj semmit, meg ne szólalj, aludj inkább, sőt fel se kelj, ne kelj fel soha többé, szerintem csak azért ideges, hogy az legyen. Olyan nincs, hogy valaki csak az idegesség kedvéért legyen ideges, akkor te nem ismered az apámat, miért te ismered, nem ismerem. Félek. Nem tudok a könyvre figyelni. Kezdem számolni az egyre sűrűbbé váló pattogásokat, szűkül a mellkasom is, mint a fém, fázik a kezem. Ki kéne mennem szénért, muszáj kimennem, menj, kelj fel, hozzálszenet, mert ha apád felkel és meglátja, hogy üres a vödör, akkor megint hallgathatod a kibaszott káromkodásait az esti elalvásig, és azt te sem akarod, mert az olyan, mint ha hungarocellt kellene enned, úgy érzem ilyenkor, hogy megtelik a szám meg az egész gyomrom hungarocellel, nem tudok már nyelni, soha többé beszélni, csak ezek az apám által motyogott, mormolt szavak, az élet sötétségére, rettenetére, a gyűlöletre, a halálra, a fájdalomra vonatkozó szavak tapadnak a hungarocellhez, majd évek múlva úgy érzed, hogy ez szívódott fel és raktározódott el a testedben.

Fekszem az elvékonyodott pokróc alatt, hideg kezeimmel, elhűlő ujjaimmal tartom a könyvet és a szemem már vagy tizenöt perce ugyanannak a sornak az elejére ugrik vissza, félek, rettegek, a fejemben a hang is csak mondogatja, már rég ki kellett volna menned szénért, de félek, ha felkelek, zajt csapok a konyhaajtó nyikorgásával, felébred apám és ha meglátja, hogy délután öt óra van és a sparhelt meg már szinte hideg, ki tudja, be lehet-e lobbantani még, ha meglátja, csak most megyek szénért, szétver, szétbassza a fejem, nem megyek inkább, maradok, fekszem, könyvvel a kezemben, nem is látok már olvasni, csak bambulok, pihen a sor elején a szemem, elmosódva látom a magam előtt tartott sorokat.

Káromkodásra moccanok, összerándul a testem, piszkavas koppan a medencecsontomon, ez kizökkent a merevségből. Lassan indul lefelé szememből a belém szorult sírás, visszatartom, az arcom összerándul, úgy is marad, apám már a konyhában matat, az oldalra fordulok, alig látom ebből a szögéből, félig eltakarja az ajtófélfá, guggol a sparhelt előtt, szaggatja a könyvet, laponként gyűri és tüzeli, azzal lobbant lángot, izzó, lehetfinom parazsat teremt a fának meg a szénnek. A szemem nyitva, látom, mi történik a konyhában, de nem jut el a tudatomig, csak az előbb, végre végigolvasott sort forgatom magamban, itt a garázsban térek magamhoz, most, hogy a szénpor elérte a tüdőmet. A garázsban nincs villany, de az utcáról nyílik, rést hagytam, beszűrődik némi fény, van annyi világosság, hogy ügyesen csaphatok a fejszével a nagyobb széndarabokra, akkorák a darabok, mint a fejem, vagy kétszer akkorák, szeretnék a szén alá bújni, itt maradni kint, megfagyni, csak ne kelljen visszamenni.

Mint mindig, most is este tízkor indulunk a Škodával, le Rovinjig a nagymamához. Apám borotválkozik, nehogy borostásan lássa meg a tenger, a füléből is lemetszi a kilógó szőrököt, mi közben pakolunk, hordjuk ki a bőröndöket, csomagtartó, pakktreger, aztán végre indulás. Várom, hogy mehessek a hotelbe tusolni, a Casale utcában nincs fürdőszobánk.

A hotelben a német turisták meztelenül flangálnak, nem sürgeti őket senki, mintha egészen máshogy számolnák az időt. Izgat ez a meztelenség, a szép német asszonyok és a fiatal nők. Apámék mindig kint várnak, kint a hotel előtti parkban valamelyik padon, szerintem fogalmuk sincs, micsoda paradicsom van itt bent, anyám biztos Sáránt kiáltana azonnal, még jó, hogy nem jönnek be. Apámnak biztos bejönne, mert itt Rovinjban állandóan nudista strandra jár, persze nélkülünk. Én meg nem nagyon értem, mi van, hogy akkor most valami rossz dolog, amit apám csinál vagy mi. Elmerészkedek anyám

mellől, nem érdeklődöm afelől, hagyja-e, hogy egyedül csatangoljak. Gondolom, felkutatatom apámat. Mit csinálsz, apám, merre mászkálsz el egész napokat. Rettegek, legalábbis remegnek a térdeim, amikor a nudista övezetbe érek, de közben valami bizsergető vágy is megszáll, dobd le a ruháidat, hanyagul vesd a válladra a gatyádat és himbálódzó fasszal grasszálj a sok nudizó között, eszem ágában sincs levetkőzni, csak ez a remegés, amikor a nudisák közé keveredek, csak egyszer kell megállnom, leülök, mert annyira áll a farkam, hogy majd szétreped a fürdőgatyám, jobbnak látom megpihenni kicsit, meg különben is kezd kissé borulni az ég, és felélénkül a szél, egy-egy napernyőt is megemel, szóval így ülve egészen kellemes képet mutat a strand, ahogy a felugráló német nők mellei himbálódznak jobbra-balra, csak a fehérzoknis, szandálos, micisapkás, lógótökű férjeik felett nem tudok napirendre térni.

Turistaként megyek be a hotelbe tusolni, németnek fogják nézni, szóke a feje, mint a német kisgyerekeknek, senkinek sem fog feltűnni, most egy német kisgyerek vagyok ebben a paradicsomi hotelben, ebben a négycsillagos szállodában, vagy három csillagos, nem emlékszem, mert az ablakon keresztül, a Casale utcai lakás ablakán keresztül nem látni jól, vagyis egyszer három, egyszer meg négy csillagot látok, nem egyenes az üveg az ablakkeretben. Most valami hasonló érzés bizserget, megint remegnek a térdeim, mint amikor apámat követem a tengerparton. Gyerek, úgysem szólnak rá, és különben is szóke, és folyton németnek nézik, mondogatják egymásnak a szüleim állandóan, azt hiszik, azért vacognak a fogaim, mert beszari vagyok, menj már, ha valaki kérdez valamit, csinálj úgy, mint ha nem is hallanád, menj tovább, senki nem fog baszakodni egy német kisgyerekekkel, senki nem fog kérdezni semmit, menj csak, minek néztek ti engem, egy beszari kis pöcsnek, fogalmatok sincs róla, alig várom, hogy levegyem a gatyámat, ugyanúgy, mint első alkalommal, amikor itt tusoltam, ezt jól kitaláltátok, azóta is, alig várom, hogy jöjjünk a hotelhez, emlékszem, első alkalommal egyszerre volt rettenetes és izgató a dolog, amikor rájöttem, hogy a tusolófülkék előtt nincs függöny és semmi más, amivel eltakarhatnám magam, férfiak és nők egy térben, már zubogott rám a víz, amikor a szemben lévő apróféhér kerámiakockás tusolófülkébe lépett egy lógómellű, dússzörzetel megáldott hölgy, fütyörészve csattogtatta magára a zselés tusfürdőjét, miután megengedte a vizet, tenyerébe nyomta a síkos, színes folyadékot, szétdörzsölte kezei közt és szemérmetlenül habosítani kezdte fényes testét. Nem mertem odanézni, de muszáj volt, nem állhattam ki, aztán még sokszor eszembe jutott a donna édeskés, talán kéjes, vagy azt csak én képzeltem be magamnak, talán csak természetes mosolya, olyankor mindegy hol vagyok, az iskolában, vagy épp otthon a padláson, végigszaladt rajtam a hideg, meg olyan érzés önt el, mint amikor az ember jólesően pisál tusolás közben. ■ ■ ■

■ ■ ■
Sirbik Attila (1978, Jugoszlávia): író, publicista, a Symposium folyóirat főszerkesztője. Élt Szabadkán, Pécsen, Újvidéken, Rovinjban és Csantavéren. Megjelenés előtt álló regényének – amelyből *Molytej* címmel Igor és Ivan Buharov forgatott filmet – is ezek a fő helyszínei.